

Časopis s podobami za slovensko mladino.

S prilogo: „Angeljček“

Štev. 8.

V Ljubljani, 1. avgusta 1900.

Leto XXX.

Ob žetvi.

Ne siplji dežek na polje,
Na dozorelo klasje,
Glej, prazni so nam hrami vsi
In žalostna vsa vas je.

Ženjice rade žele bi
Z izurjeno desnico,
Konjiči radi zvažali
Rumeno bi pšenico.

A na polje mogoče ni,
Dež v curkih težkih lije,
Poplavlja voda setve nam
In žito v polju gnjije.

Temni se, in k pokoju gre
Vsa vas v molitvi vroči:
„Oj, sveti Kozma, Damijan,
Sprosite nam pomoči!“

In gine noč — zahvaljen Bog!
Glej, zlata zarja vstaja,
Nebo jasni se, — na poljé
Ženjica že odhaja.

Tatjan.

Najlepši praznik.

(Spisal *Dragotin Trlec.*)

I.

e se razmere nič ne spremené, upam, da bomo imeli letos sveto birmo“, so oznanili gospod župnik po pridigi neko nedeljo konec pomladi. Potem so še pristavili, naj se otroci pridno učé in pripravljajo za ta zakrament tudi doma, da bo v šoli več uspeha. Oj, kako je zašumelo pri teh besedah po cerkvi! Posebno živahno gibanje je nastalo mej drobnimi glavicami gori pred altarjem. Dasi so otroci dobro vedeli, da morajo biti v cerkvi lepo mirni, in so se — v čast jim rečeno — sicer lepo vedli, jim vendar danes nekaj kar ni dalo mirovati; stari cerkovnik z modrim ovratnikom in rdečo haljo, katerega so se tako zelo bali, jih je moral parkrat prav grdo pogledati, da jim je vzel pogum in jih spravil zopet v red. Siloma udušenim občutkom veselja in radosti radi vesele novice pa so dali temveč duška, ko so se po končanem opraviilu usuli iz cerkve. To je bilo govorenja, smehu in vpitja vse navprek in navskriž! I, saj to tudi ni bilo nič čudnega. Nič več se jim ni bilo bati grdogledega cerkovnika, a nemirna srca jim je navdajala vesela nada, da bodo šli letos k birmi. In to ni mala reč! Birma! Katerega dneva se pa otroci bolj veselé, katerega težje pričakujejo, kakor ravno dan sv. birme? Posebno pa otroci na kmetih; in taki so bili naši poniglavčki. Ni čuda torej, da se dečkom danes ni nič kaj mudilo od cerkve, kakor drugekrati, ampak da so se v večjih ali manjših gručah ustavljali pod veliko lipo pred cerkvijo in dalje po cesti. Nekateri so na pol vriskali, drugi so se glasno smijali, sploh vse je bilo veselo. Ta je že kazal prostor, kjer bodo stali šotori sladčičarjev, pri kojih jim bodo botri natlačili žepe in robce z medenimi štruklji, drugi je ugibal, katerega strica mu bodo stariši neki izbrali za botra in katerega bi sam najraje imel, a zopet druga dva sta se že pričkala, kateri bo več dobil od botra. No, saj so mislili ti junaki, da za kaj družega tako ni sv. birma, kakor za to, da od botrov kaj dobijo v dar.

Bolj mirne in tihe so bile deklice, vendar pa so bile tudi one v živahnem pogovoru počasi pomikajoč se po cesti. Pogovarjale so se o važnih stvareh: kako obleko jim bodo stariši kupili za birmo, kaki so neki škof in o jednakem, kakor že take znajo. Nekako tiha in zamišljena je bila le Zvasnikova Anica. Ne da bi morda ne bila vesela novice, ki jo je zvedela v cerkvi; močno jo je vzradostila, le da je to radost bolj hranila v srcu, kakor je pa kazala na zunaj.

Anica je bila sploh bolj tihe in mirne narave. Njeni stariši, posestniki v vasi, kake četrte ure oddaljeni od farne cerkve, so bili najpremožnejši v celi okolici; a največje bogastvo jim je bila Anica. To lepo dekletce je bilo vzor pridnega in ubogljivega otroka. Šele prvo leto je hodila v šolo, a znala je že več, kakor marsikak star šolar, ki bi bil že dober za hlapca. Ni čuda torej, da so jo vsi radi imeli, bodisi doma ali v šoli, sploh vsak, kdor jo

je poznal. Na potu iz šole ali iz cerkve gredé s svojimi tovarišicami ni veliko govorila, raje je poslušala, kar so ji one pravile. In tako tudi danes. Ko pa je prišla domov, ni mogla več prikrivati svoje radosti. Matere se je oklenila okoli vratu ter glasno šepetala: „Mama, mamica! oh, kako sem vesela! Kaj ne, da bom šla jaz tudi k birmi?“

„Tudi bodeš šla, tudi, če boš le pridna in ubogljiva, pa če te bodo gospod pustili. Pa nikar ne bodi tako sitna“, so odvrnili z veselim nasmehom mati, „saj ne veš, če bo tako lepo, kakor si misliš!“

„O bo, bo. Saj so mi pravile učiteljave, ki so bile lani v trgu pri birmi, kako je bilo neizrečeno lepo. Meni boste tudi kupili tako belo obleko, kakor so jo one imele, kaj ne, pa venček za na glavo?“

„Da, da, tudi venček boš dobila, pa lep šopek v roke in svitel križec okoli vratu“, so jo pobožali mati. Le ubogljiva bodi pa pridno moli, da ti bo tudi ljubi Bog dal veliko milosti pri sveti birmi. To je nje glavni namen. Tudi novo mašno knjižico ti bomo kupili, samo če znaš že kaj prida brati?“

„O znam, znam; ravno včeraj so me zopet pohvalili gospod učitelj. Sedaj se bom pa še bolj pridno učila.“

Res je takoj vzela v roke knjigo in se začela učiti. Odslej je še z večjo vnemo prebirala katekizem in berilo. Njen leto starejši brat Jožek ji je rad malo ponagajal, a ona ga je resno posvarila in se znova vtopila v črke. „Kaj bi bilo“, si je mislila, „ko bi v šoli ne znala, da bi mi še ne pustili iti k birmi! Druge tovarišice bi šle, jaz pa ne; o, kako bi me bilo sram!“

II.

Hitro je mineval čas, dan se je umikal dnevu, jeden gorak drugemu gorkejšemu; vendar pa je še prepočasi tekkel otrokom v veselem pričakovanju. Šola je že prenehala, nastopile so počitnice; le še h krščanskemu nauku so hodili oni otroci, ki so imeli letos iti k sv. birmi. Izmej teh so se oni, ki še niso bili pri prvi sv. izpovedi, tudi pripravljali nanjo. Veselili so se tega in zato so se učili še nekaj dobro. Radovedno so ugibali, kdaj bode birma; parkrat so v svoji radovednosti vprašali o tem celo gospoda v šoli, a tudi oni niso še vedeli nič gotovega.

No, slednjič se je zvedelo tudi to; birma je bila določena ravno na dan sv. Ane. Veselje Zvasnikove Anice je bilo nepopisljivo; le pomislite! Prvič k sveti izpovedi, potem pa še k birmi, kjer bo imela novo, belo obleko, venček na glavi, šopek in mašno knjižico v roki in križec okoli vratu, a to še na svojega godu dan! To ni mala stvar! Ni čuda torej, da se je s toliko vnemo učila, da je gospodu v šoli mej vsemi otroci najbolje odgovarjala. A poleg vsega tega je bila vendar tiha in ponižna. Lepo mirno je hodila za drugimi, ki so iz šole gredé skakali, vpili in nagajali drug drugemu. Trgala je navadno cvetke ob potu in jih povijala v šopke, ali je pa s kako tovarišico zapela lepo pesmico. A jedenkrat se je pa le razvnela, a za dobro stvar.

Nekega dné so se spravili mali poredneži nad ubogega Nacka, ki je bil šolar nekako iste starosti, kakor Anica in sosedov Zvasnikovim. Bil je majhen, krevljast deček, precej debel in neroden, a tudi malo bolj počasnega uma; pri tem pa je imel dobro, mehko srce in ni storil nikoli nič žalega svojim součencem. Ravno zato se ga pa niso nič bali in se radi ž njim malo pošalili. Veselilo jih je, če so ga mogli spraviti v jok, katerega je imel Nacek precej pri kraju. Onega dné so reveža na potu iz šole domov zopet vzeli v sredo mej-se in mu pridno nagajali:

„Kaj je res, da bodo tebi navezali doma starih klobukov na lica, ko boš šel k birmi?“ ga je povpraševal smeje se mlad nagajavec.

„E, beži no! kdo je pa rekel?“ je neverjetno z glavo zmajal debeli Nacek.

„Res je, res; saj sem jaz slišal, ko so to vaša mati pravili naši“, je hitel lagati Aničin brat Jožek. „Bojé se zate, da te ne bi preveč bolelo, ko te bodo škof udarili po licu.“

Vsem so se pri teh besedah okročila usta v glasen smeh, le ubogemu Nacku so se krivila na jok. „Menda pa ne udarijo tako močno“, dejal je čez nekaj časa nekako boječe, a oči so mu že plavale v solzah.

„O, udarijo, udarijo, pa še kako! Kaj še ne veš tega? kateri manj zna, kadar ga vprašajo, tistega bolj pritisnejo“, trdil je tretji paglavček.

„E, Nacek še k birmi šel ne bo; saj bi ga ne mogli zadosti udariti, ker nič ne zna“, se je oglasil zopet Jožek.

Nacku je bilo že preveč; jok, ki se mu je dolgo zbiral okoli ustnic, je spustil na glas, a drugi so se veselo in zadovoljno zakrohotali. A kmalu jih je minilo veselje in smeh. Anica, ki je dosedaj mirno šla za drugimi, je molcé poslušala, kako so nagajali Nacku; revček se ji je sicer smilil, vendar se pa ni hotela vmešavati v take prepire. Ko ga je pa videla jokati, jo je premoglo. Močno se je razhudila nad poredneži, oštela in okarala jih je, češ, kako je grdo, da se norčujejo iz svojega tovariša, in jim slednjič zapretila, da jih zatoži v šoli: „Le čakaj, Jožek, s teboj bova pa že doma poračunila“, zagrozila je potem svojemu bratu. „Sram te bodi, da si še ti tako neumen, kakor so drugi!“ Dečki so se sramovali, da jih je okarala Anica, ki je bila najmlajša mej njimi, tudi so se nekoliko bali, da bi res česa ne povedala v šoli, zato so umolknili in jo nekako poparjeni hitro pomikali dalje. Anica je pa stopila k Nacku, ki je hvaležno jo pogledujoč brisal z rokavom solzne oči, in ga lahno pobožala po mehkih licih.

„Nič ne maraj, Nacek, nič! Saj ni res, kar so govorile one grdobe grde. Ali se nisi učil, da se škof samo na lahno dotaknejo lica birmančevega, da ga s tem opomnijo, naj bo trden v veri?“

„Seveda sem se učil, pa sem zopet vse pozabil. I, saj nazádnje še menda res ne bom šel k birmi, ker si ne morem nič zapomniti tega, kar se učim“, odgovori žalostno in zopet ga posili jok.

„Le čakaj, se bova pa skupaj učila, pa ti bom jaz pomagala, kedar ne bo šlo“, tolaži ga Anica. In res, precej začneta skupaj ponavljati, kar so se učili v šoli. Odslej sta bila vedno zamišljena v učenje; v šolo in iz šole

gredé ga je Anica izpraševala in mu razlagala, česar ni razumel. Nacek je bil sicer precej trd, a vendar ga je pridna učiteljica njegova slednjič spravila tako daleč, da so ga jedenkrat gospod pred vsemi pohvalili, na veliko veselje Aničino, a na jezo in sramoto njegovih nagajivih tovarišev.

(Konec prih.)

Spomini iz otročjih let.

(Piše L. Černej.)

21. Na božji poti.

Zivo se spominjam svoje prve božje poti. Takrat sem bil še zelo majhen, jedva sem imel polpeto leto. Stariši me niso mislili vzeti s seboj, češ, sama nadloga je s takim otrokom. No, prosil sem tako lepo, da sem jih preprosil. In tako je bilo določeno, da se peljem tudi jaz.

Komaj se je začelo tisto jutro svitati in že sem bil po koncu. Ko je vzhajalo zlato solnce daleč na izhodu izza dremajočih gričev, je že drdral naš voz po veliki cesti. Jutrajna sapica je pihljala in ptiči so prepevali. Vse se mi je zdelo mnogo lepše in veselejše nego navadno. Kaj čudo, da je hotela moja prevelika radost duška: zavrisnil sem, kolikor se je le dalo! Konj se je tako vstrašil, da je skoraj z nami v jarek skočil. Mati so me malo posvarili in mi razložili po otročje namen božje poti. Ko pa so videli, da mi je težko, zelo težko, so mi rekli, da še to sedaj nič ne škodi, ker ima Bog veselega otroka tudi rad. Samo v cerkvi naj bodem popolnoma tih in naj lepo molim. — Bil sem potolažen s prepričanjem, da še nisem razžalil Boga, a vriskal vendar nisem več.

Ko smo se pripeljali v namenjeni kraj, so šli oče preskrbet konja, a midva z materjo sva se napotila naravnost v cerkev. Pregledoval sem vse: oltarje, okna, orglje i. t. d. ter primerjal z upravo naše domače hiše božje. Marsikaj bi bil rad vprašal, toda mati so vsakokrat položili prst na usta in jaz sem poznal to znamenje. Trikrat sem začel, a potem nič več.

Ustavila sva se z materjo sredi cerkve. Nisva čakala dolgo, kar je zaklenkal zvonček. Pogledal sem črez glave klečečih ljudij, odkod bodo prišli mašnik; v istem trenutku pa so že bili na prižnici. To se mi je čudno zdelo. Začel sem iskati z očmi stopnice na prižnico — a ni jih bilo najti. Bile so namreč iz zakristije, kjer se duhovniki opravljajo, naravnost skozi zid, tako, da se niso v cerkvi nič videle.

„Mati, kako so pa gospod — — —“ „Gor prišli?“ sem hotel vprašati — na glas seveda — a mati so me prehiteli s pomenljivim pogledom in umolknili sem.

Pridno sem poslušal pridigo in še danes vem neko dogodbo, ki sem jo slišal takrat. No, pri vsej pazljivosti mi ni ušla iz glave uganka, kako neki so prišli mašnik na prižnico. Sklenil sem, natanko paziti, kam bodo šli po pridigi.

Že je pridiga minila in končale so se tudi običajne molitve. V tem trenutku so zabučale vzadi mogočne orglje. Nehoté sem se ozrl proti koru. Takoj sem sicer obrnil svoje oči zopet na prižnico, a mašnika že ni bilo nikjer več! — — — Črez nekoliko trenutkov je zopet zaklenkalo in stopili so v drugi upravi iz zakristije pred oltar.

Bil sem seveda še bolj radoveden zaradi stopnic, a mati so mi sklenili roki in iskreno sem molil jedino molitvico, ki sem jo znal dobro: „Ljubi angelj varih moj...“ — „Očenaš“ sem imel sicer že tudi precej v glavi, a brez vsake pomoči še vendar ni šlo.

Bog vé, kolikokrat sem ponovil svojo molitvico. Le jedenkrat sem vprašal vmes, kje so oče. Mati so mi jih pokazali blizu stranskega oltarja in bil sem zadovoljem.

Po svetem opravilu smo šli iskat obeda. Vse gostilne so bile prenapolnjene. Šele v tretji smo dobili prostorček in jedi. Hitro sem bil sit in šel sem malo pred hišo na cesto. Tedaj se je oglasila na vasi godba. Vse je vrelo na kup in tudi jaz sem v svoji radovednosti tekkel proti istemu mestu. Kmalu sem se izgubil v množici ljudi. Nekdo mi je stopil na nogo. Hotel sem poklicati mater na pomoč. Tedaj sem se šele zavedel, da sem sam. Hitel sem iz gnječe in začel iskati pot h gostilni, odkoder sem bil prišel. Šel sem pa ravno na nasprotno stran. Pogledal sem k vsaki hiši, a nobena ni bila prava. Ko le nisem ničesar našel, sem vprašal neko ženo: „Ljuba ženka, povejte mi, kje so moja mati?“ Vprašana pa je rekla: „Ljubo dete, veš, da ne poznam tvoje matere!“ Jaz sem mislil, da pozna vsakdo na svetu mojo mater! — Hitel sem zopet po neki drugi stezi, da mi je tekkel pot po obrazu. Sedaj me je obšel strah in začel sem bridko jokati. Kmalu pa mi je šinila v glavo rešilna misel. Zdelo se mi je, da mi je nekaj reklo: „Pojdi v cerkev!“ In res, po visokem zvoniku sem kmalu našel hišo božjo. Nisem še prišel do sredine, kar so me poklicali od zadej mati po imenu.

Takoj so me bili v gostilni zgrešili ter me šli iskat, a bil sem že Bog vé, kje. Ko me niso mogli najti, so šli v silnem strahu še v cerkev. Tamkaj so me srečno dobili. Ko so stopili pod zvonikom, sem bil ravno prišel skozi stranske duri.

Sedaj sem pač bil kregan in mati so rekli, da me ne vzamejo nikdar več s seboj. No, jaz sem si mislil: da sem vas le še sedaj našel. Prijel sem mater za krilo in nisem jih več izpustil. Po poti domov sem na vozu trdno zaspal. Nič nisem vedel, kedaj smo se vrnili in kako so me spravili v postelj.

To pa še vem danes, kako se mi je tisto noč sanjalo: Bil sem na taki prižnici brez stopnic in nisem mogel za vse nič dol. Kmalu pa sem bil sredi množice ljudi v nekem tujem kraju ter nisem znal ne kod ne kam. Začel sem hudo jokati.

Mati so me zbudili in komaj prepričali, da sem res doma!

P o č i t n i c e .

Ne rečem vam, da bi ne bili pridni, vsaj v veliki večini; vendar to je pa tudi res, da ne storite radi veliko več, kakor le to, kar je v šoli ostro zapovedano, premnogi še radi veliko manj. Toda te-le dni je bila pa neka izjema. Na šolskem urniku ni bilo napisano „čitanje“, a vendar je vse od kraja čitalo, pa kako pazljivo! Čitali, pa zopet čitali ste — svoja spričevala. Kaj se hoče? Spričevalo je v šolskem življenju silno imenitno pisemce, za katero se tako zelo zanima toliko ljudij. Najprej seveda učenci sami. I, saj se druga pisma čestokrat tudi težko pričakujejo; kolikrat stopi ta ali oni k oknu, da bi videl, ali že gre pismonoša s tako zelo pričakovanim pismom. A še z vse večjo nepotrpežljivostjo čakajo učenci, mali in veliki, onega trenutja, ko se jim izroči v roko pobotnica šolskoletne pridnosti — spričevalo.

A za to pisemce se ne zanimajo samo učenci, marveč še mnogi drugi ljudje. O profesorjih in učiteljih, ki pišejo in podpisujejo ta mladinska pisemca, tu niti ne govorim, vem pa, da jih zelo zelo zanimajo in da marsikateri s težkim srcem in s težko roko zapiše poleg predmeta neprijetno besedico „nezadostno“, pa ne more, ker ne sme — drugače. Za vašo spričevala se posebej zanimajo oče, mati, gospodinja, stric, teta, boterček, botrica, razni dobrotniki, — vse, vse pričakuje radovedno, kaj so neki „našemu“ letos napisali tam v šoli?

Kako je pa tudi zavarovano to pisemce, da izpričuje le samo golo resnico! Zagotovilo je lastnoročni podpis ali še več podpisov, potlej pa še šolski pečat. Spisano je navadno na tak papir, da niti goljufija ali sleparija ni mogoča. Vendar so še ljudje, kateri celó tako opremljenemu pismu nočejo popolnoma verjeti, ter še sami izprašujejo učenca to in ono, da bi se prepričali, ali je res mali učenjak tako silovito učen, kakor stoji zapisano.

Tudi jaz se osmelim tu javno vprašati vse učence in učenke jako tehtno vprašanje iz zgodovine. Povejte mi, mladi učenjaki, kateri izmej onih mož, ki so si slavo pridobili v raznih iznajdbah, bi žel največje priznanje, ko bi sedaj stopil mej nas? No, ali bo kaj? O, saj vem, da vam je znano, pa se le domisliti ne morete tako hitro. Kaj ne, tisti, ki je prvi iznašel po — poč —? I, seveda! Mož, ki nam je iznašel počitnice, „vakance“, naj živi! Živio!!

Kaj pa boste počeli vse dolge počitnice? „Igrali se bomo“, tako čujem od vseh strani. Prav, prav, le igrajte se tako dolgo, da se naveličate.

Aha, tam-le sem že zapazil tolpo počitničarjev, ki se igrajo vojake. Pa so jako premeteni ti vojaški novinci (rekruti). Strica Jošta, ki je bil že trikrat v vojski, so naprosili, da naj jih uči, ker le tako ima ta igra res pravo zanimanje, ako se mladi vojaki temeljito naučijo vseh vojaških vaj. Tako vsaj ni brez koristi: naučé se lepo pokončno stati, pošteno hoditi, spretno se gibati in obračati, poslušnim biti na vsako besedo itd. Ali pa veste tudi, katerega zaščitnika v nebesih ima ta igra? Samega sv. Alojzija! Ko bi se bil ta ljubeznivi svetnik le samo doma „igral vojake“, bi se mu ne bilo treba

pozneje tako zelo kesati; a ker je šel celó majhen mej prave vojake, se mu je primerila ona nesreča, da je začel izgovarjati napačne besede ter zašel celo v smrtno nevarnost. Vaše igranje je pa čisto pošteno in upam, da se vaš angeljski patron radostno ozira iz nebes na vas.

Igrali boste še druge igre z dovoljenjem starišev. Le vse bodi pošteno, in v slavo božjo tudi vaše igranje. Vendar samo igrati se vse dolge počitnice bi bilo pa res — preotročje! Poprimite se tudi koristnih opravil; osobito pa bodi služba božja tem natančnejša, čim več časa vam je na razpolago. Pa glejte, da se mi vsi zopet zdravi in čvrsti, čili in veseli povrnete na šolske klopi!

„Internus“.

O čudni roži.

O, ve ženice, o, ve mamke,
Ki svojo ste prodale mi modrost!
Pri nas pač tolikšna je pamet,
Kot duše in srca svetost!

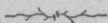
Na postelji, — bodočem odru —
Že mesce strt ležim in brez moči,
Sinoč pa so mi svetovale
In govorile te reči:

So djale: „O, me vemo, vemo,
Da raste čudna roža vrh planin,
Ki vsakega ozdravi v hipu
Vseh, i najhujših bolečin.“

V trenutku vstal mi up je v duši:
Morda vendar bolesti konec bo!?
„Bog vas poslal je, dobre mamke,
A kdo s planin prinese jo?“

„— O — tisti, ki o roži čudni
In čudotvorni razodel je nam,
Je djal, da roža ne pomaga,
Če je bolnik ne vtrga — sam ..“

Rado Kósar.

Zadnja pesem.

O, jaz bolan in ves potr
Na posteljo privezan čakam,
Kdaj pride po-me bela smrt,
Ogorek tleči pogasi
In presadi me v boljši vrt.

Mladeniči iz treh vasi
Pod mojim oknom na potoku
Pojó do tihe polnoči
Vesele pesmi; marsikdo,
Ki sliši, tiho se solzí ...

In res! Saj pesem, iz srca
Kipeča v tih večer, vsakoga
Ganiti mora do solza ...
A kdor ostane trd ob nji,
Ta kamen za srce ima ...

In mene naj ne gane; ah,
Presladke pesmi melodija,
Ko pač ob vsaki mislim plah:
Poslušaj, zadnja ti je ta...!
V srce pa lega up in strah.

— Ne, mladci, čujte, ko moj dan
Ugasne, mi zapojte ono:
„Oj, plaval čoln je v ocean,
Ob zori čil in čvrst, — v večer
Gre strt iskat miru v pristan ..“

Rado Kósar.

Požigalec.

Gledališka igra v dveh dejanjih. Spisala *Roža Kosár*.

Osebe:

Oče Penè, posestnik.		Tone Progar, posestnik na
Mati Penè, njegova žena.		Dolenjskem.
Poldek, }		Sodnik.
Milček, } njiju otroci.		Bužga, }
Zora, }		Jernejec, }

Prvo dejanje.

Prvi prizor.

(*Soba v Penètovi hiši.*) Polde, Milček, Zora.

Milček. Kaj boš ti, kadar boš tako velik kakor ata?

Polde. Najprej strežnik pri maši, nato pa cerkvenik in potem župnik. Ali tudi ti tako?

Milček. Jaz pa že ne, predolgo bi moral čakati. Vidiš, naš mežnar je že tako star, pa še sedaj ni župnik.

Polde. Cerkvenik se reče in ne mežnar, so ata rekli. Naš cerkvenik se gotovo ni tako pridno učil, kakor se bom jaz, zato mora pa še čakati. Kaj pa boš ti, ko dorasteš?

Milček. Jaz bom mesar, vsaki dan bom klobase delal in vse sam pojedel. Kaj boš pa ti, Zora?

Zora. Pri mami bom ostala vedno.

Polde. Sedaj se pa igraymo, mama so dovolili.

Milček. Da, da. Ali hočemo slepe miši loviti?

Zora. Igraymo danes raje z mojo punčko.

Polde. Punce niso igrača za dečke. Raje kaj družega.

Milček. Da, kaj družega. Jaz prinesem svoje konje, ki jih imam od sv. Miklavža, vsi so še živi, parkelj tudi.

Polde. Igraymo raje vojsko. Jaz bom naš cesar, Milček francoski in ti Zora pa turški.

Zora. Že zopet vojska! Zakaj pa moram jaz vedno biti Turek? Naj bom jedenkrat naš cesar ali pa francoski.

Polde. Kaj pa misliš! Naš cesar ni tako majhen, on je velik kakor jaz, tudi francoski cesar je velik. Le turški je majhen kakor ti. Ti seveda tega še ne veš, ker si še tako majhna. Vzemimo vsak svojo sabljo in vojskujmo se tiho, da mame ne vznemirimo, ki so vedno bolni. (*Sleherni vzame ravnilo za orožje in prične se boj. Turek je kmalu zadet in začne glasno jokati. Nato pride mati.*)

Drugi prizor.

Prejšnji, mati.

Mati. (*Sede na stol in težko sope.*) Zora, zakaj jokaš?

Zora. Polde in Milček sta me udarila tako hudo.

Mati. (*Težko govori.*) Otroci dragi, nikar se ne kregajte; srce me boli, ako vidim da si niste prijatelji.

Polde. Mama draga, saj smo prijatelji, to je bila le igra. Vojskovali smo se. Zora je bila Turek in tega se mora pobiti, ker ni naše vere. Kaj ne, mama, naš cesar in francoski bosta toliko časa preganjala Turka, da ga ugonobita; potem bo pa še naš cesar francoskega premagal tako, da bo on sam gospodar vsega sveta.

Mati. Igrajte raje druge igre, kjer ni hrupa in pretepa. Otroci ljubi, jaz sem zelo bolna, kmalu vas bom morala zapustiti; le zapomnite si, kako je bilo, ko ste še imeli svojo mater, kmalu boste imeli drugo mamo, ki vas znabiti ne bode tako ljubila, kakor jaz.

Polde. (*Jokaje.*) Ne, mama, ne, tega ne storite! Mi nočemo druge mame!

Milček. Saj boste zopet zdravi. Sleherni dan molimo za Vas.

Zora. Vi ste naša mama in morate naša ostati!

Mati. Kakor Bog hoče, pripravljeni moramo biti na vse.

Polde. Mama, sedaj bom začel v šolo hoditi in tako pridno se hočem učiti, da bom prav kmalu župnik, a potem bom vedno maševal le za Vas.

Milček. Jaz pa hočem biti zdravnik. Vam bom vedno zapisoval le sladka zdravila, da boste prej zdravi.

Zora. Jaz pa ostanem vedno pri Vas, da nas ne boste mogli zapustiti.

Mati. Dragi moji, kako rada bi ostala! Sedaj pa idite v svojo sobo, molite in pojdite spat. (*Otroci odidejo.*) Gospod, kakor Ti hočeš, Tvoja volja naj se zgodi!

Drugo dejanje.

Prvi prizor.

Soseda Bužga in Jernejec.

Bužga. Kaj pa ti praviš o tem, kar ljudje govoré? Ali tudi ti veruješ, da bi bil Penè sam zanetil ogenj?

Jernejec. Ne, tega ne morem verjeti. Penè je bil vedno poštenjak; silno nesrečen je, ako pomislimo, pretekli teden mu je vzela smrt ženo, dobro, pridno ženo, včeraj mu je pa uničil ogenj vsa gospodarska poslopja.

Bužga. Zakaj pa ni prej pogorel, ko še ni bil zavarovan?

Jernejec. Tiho, Penè pride.

Drugi prizor.

Prejšnja, Penè.

Jernejec. Penè, milujem te!

Penè. Hvala, res hudo me Bog tepe, a obupati ne smem. On že vé, zakaj me je obiskal. Hvala tudi vama, ker sta mi tako pridno pomagala gasiti.

Bužga. Dobro je le, da si se prej zavaroval in potem pogorel. Pri sodnji boš imel pa le sitnosti, ker uradnik „Banke Slavije“ je prišel in povpraševal, nisi li sam zažgal.

Jernejec. Uradni sluga ti je prinesel ta-le listek, ki te pozivlje k sodniku, a ne boj se; kdor ima čisto vest, se mu ni treba bati ničesar.

Penè. O moj Bog, ali še nisem dosti nesrečen? (*Vsi odidejo.*)

Tretji prizor.

Poldek, Milček, Zora.

Polde. Oh, ko bi vidva vedela, kaj je meni povedal Štangarjev Lojzek, bi oba jokala.

Milček. Kaj pa ti je povedal?

Zora. Povej nama, povej!

Polde. Rekel je, da so včeraj pri nas ata sami zažgali in da bodo sedaj zaprti.

Milče. Kaj pa bomo mi počeli? Mama so umrli, ako nam vzamejo še ata, ostanemo čisto sami.

Zora. Ne, ne, to se ne sme zgoditi, jaz bi jokala noč in dan.

Polde. Vesta kaj, jaz grem h gospodu sodniku, povedal mu bom, da ata niso požigalec.

Milče. Jaz grem tudi s teboj.

Zora. Jaz tudi.

Polde. Dobro, pojđimo vsi trije, a zapomnita si, potrditi morata vse, kar bom jaz rekel.

Milček. Da, da.

Zora. Da, da.

Četrty prizor.

Sodnijska soba. Sodnik, uradnik „Banke Slavije.“

Sodnik. Kaj želite?

Uradnik. Posestnik Penè je pred nekaj dnevi zavaroval gospodarska poslopja pri „Banki Slaviji“, včeraj pa mu je pogorelo vse. razun hiše. Sum leti nanj, da je sam zažgal, tudi jeden njegovih sosedov se je tako izrazil. Prosim Vas, gospod sodnik, bi ga li ne hoteli pred-se poklicati, ter o tem izprašati?

Sodnik. To lahko storim. Pričakujem ga, poslal sem mu pozivni list zaradi neke druge reči. Vse ob jednom bodem opravil in potem Vam sporočim.

Uradnik. Hvala! Klanjam se!

Pety prizor.

Prejšnji, Polde, Milček, Zora.

Sodnik. Kaj pa vi tukaj iščete?

Polde. Prišli smo povedat, da ata niso požigalec.

Milče. Niso ne.

Zora. Ne, ne.

Sodnik. Čigavi pa ste vi?

Polde. Jaz sem Polde Penè.

Milček. Jaz sem Milček Penè.

Zora. Jaz sem Zora Penè.

Sodnik. Ali so vas ata sem* poslali?

Polde. Ne, ata ne vedó, kam smo šli. Štangarjev Lojzek je rekel, da Vi mislite, da so ata požigalec in da jih hočete zapreti. Zato smo prišli povedat, da ata niso ničesar zažgali, ampak nekdo drugi.

Sodnik. Ali ti veš, kdo je tisti?

Polde. (*Gledaje v tla.*) Da.

Sodnik. Ako res veš, povej, kdo je.

Polde. (*Gledaje v tla.*) Jaz sem zažgal.

Milček. (*Gledaje v tla.*) Jaz sem tudi zažgal.

Zora. Jaz tudi.

Sodnik. Hudobni otroci, povejte, kako ste mogli storiti kaj takega?

Polde. (*Gledaje v tla.*) Igrali smo se z užigalicami.

Sodnik. Kje ste dobili užigalice?

Polde. (*Zmedeno.*) Jaz — sem — jih — našel.

Milček. Jaz sem jih tudi našel.

Zora. Jaz tudi.

Sodnik. Kje ste se pa igrali?

Polde. (*Otroci se spogledujejo mej seboj.*) Na podu.

Milček. Da, na podu.

Zora. Da, na podu.

Sodnik. (*Jèžno.*) To ni res, ali vas ni sram lagati?

Polde. (*Poklekne.*) Prosim, le dajte mene zapreti, ata pa ne, ker niso nič zažgali.

Milček. (*Klečé.*) Mene tudi zaprite, namesto ata.

Zora. (*Klečé.*) Mene tudi.

Sodnik. Vstanite, in pojdite domov!

Polde. Če boste pa ata zaprli, prosim, dajte še nas, ker ne moremo sami ostati. Mama so nam umrli.

Sodnik. Je že dobro, le pojdite! (*Otroci odidejo.*) Zares čudni otroci, dobri otroci, požigalci pa niso, le za očeta se bojé.

Šesti prizor.

Sodnik, gospodar Penè.

Sodnik. Povejte mi, kako je nastal ogenj pri Vas včeraj zvečer?

Penè Sodnik. Gospod sodnik, tega jaz ne vem. Sam sem bil z otroci, ker mi je žena umrla pretekli teden. Otroci so spali, hotel sem leči tudi jaz, kar se mi zasveti ogenj iz svisel. V prvem strahu nisem vedel, kaj prej rešiti, otroke ali živino. Kako sem otroke potegnil s postelj, še sam ne vem, potem pa sem hitel k ognju, da bi rešil, kar bi mogel. Sosedje so mi pomagali in hvala Bogu, oteli smo živino vso. Hlev je pogorel, pod, svislí, dva pluga, dve brani in veliki voz. Imel sem tudi veliko krme na podu.

Sodnik. Pred nekaj dnevi ste zavorovali gospodarska poslopja pri „Banki Slaviji.“

Penè. Postavil sem nov pod in hlev lansko jesen, zavarovano sem pa imel le hišo, ker mi je trdo šlo za denar.

Sodnik. Ste li zvečer šli z lučjo k živini?

Penè. Ne, dan je sedaj tako dolg, da se lahko vse opravi pri belem dnevu.

Sodnik. Imate li v bližini kakega sovražnika, ki ga sumničite?

Penè. Ali imam sovražnike, ne vem; a kakor jaz ne bi mogel nikomur storiti toliko hudega, tako tudi ne verujem, da bi meni mogel kdo storiti kaj takega.

Sedmi prizor.

Prejšnja, Tone Progar.

Tone. (*Mej vratmi.*) Tristo turkov, kdo bo meni branil vstopiti? (*Vstopi in se odkrije sodniku, pipo drži v roki.*) Dober dan!

Sodnik. Kaj hočete vi tukaj?

Tone. (*Smehljaje.*) Gospod sodnik, oprostite, jaz sem se ga malo napil, a ne preveč. He, he, he, he dobra kapljica, pošten dolenski cviček!

Sodnik. Ako nimate poročati o drugih rečeh, kar idite, ter pridite, kadar bodete trezni, ako imate važne uzroke za to.

Tone. Oh, gospod sodnik, radi zelo važnega uzroka sem prišel k Vam, zato sem se tudi prej malo napil, da bi bolj pogumno in resnično govoril. Saj veste, gospod sodnik: „V vinu tiči resnica.“

Sodnik. Povejte mi, kdo ste in odkod?

Tone. Jaz sem Tone Progar iz Hrastja, fare Mirnapeč na Dolenjskem. Hišo, in kar pripada k nji, imam v Hrastji, vinograde pa jednega v Kalcah, jednega v Lazah in jednega v Hmelčicu. Včeraj sem pripeljal tri bariglje vina gospodu Trdini. Gospod sodnik, dobro vino sem pripeljal, tristotisoč turkov, najboljšega.

Sodnik. Po kaj ste pa tu sem prišli?

Tone. Sinoči je pri Penētu gorelo, pravijo, da ne vedó za požigalca, jaz pa vem zanj.

Sodnik. Ako res veste zanj, le hitro povejte, kdo je.

Tone. Ne, tako hitro to ne gre. Povedati moram vse po vrsti. Jaz sem služil cesarja tri leta. Devet mesecev sem bil v Bosni. Vojskoval sem se v Maglaju, Žepcu, Banjaluki, Jajcu in Sarajevu. Tristotisoč turkov, bili smo se, da je bilo joj! A le od bitki v Sarajevu Vam hočem nekoliko povedati.

Sodnik. Pustite to, ker nikakor ne spada tu sem.

Tone. Prosim, gospod sodnik, vse, kar bom povedal, spada tu sem, kakor se boste kmalu prepričali. V Sarajevu so nas sprejeli kaj neljubo, iz vsake bajte, z vsakega zidu so krogle frčale na nas. Koliko truda, koliko napora nas je stalo, da smo se polastili Sarajeva! Koliko glada, vzlasti pa žeje smo prestali! Koliko jih je plačalo zmago s svojim mladim življenjem! Pri Bogu jaz gotovo nekaj veljam, ker me ni zadela nobena krogla, akoravno so padali tovariši od vseh stranij. Moj gospod kaporal so me radi imeli, še pili so iz moje čutarice. Ko pride povelje, vse požgati, odstranil sem se, ter rajše pomagal padlim svojim tovarišem, a moj gospod kaporal mi rékó: kot vojak moraš storiti vse, kar je ukazano. Iz prve bajte pride razcapano staro ženišče, poklekne pred naju, ter jame jokaje prositi: „Molím gospodine, ne mojte pucati i ne mojte paliti kuće. Ja sam kristjana, ja vjerujem v Isusa Krsta križanoga.“ Gospod kaporal ji réčejo, naj hitro reši iz hiše, kar more, a užgati jo moramo, obrnejo se v stran, da ne vidijo, kaj proč ponese, a starka vzame skrito orožje in ustrlí na gospoda kaporalu. Nato pa jaz puško v roko in v trenutku se je preklicana starka zvrnila mrtva na tla. Gospodu kaporalu je bila rama prestreljena, vzdignil sem jih in nesel na varen kraj. Ko se vrnem na svoje mesto, hočem si potolažiti silno žejo z ostankom v čutarici, jo privzdigujem k ustom, že hočem požirati hladilne kapljice, kar prileti krogla in mi jo zdrobi v tisoč koscev. Le obroček mi je ostal mej prsti. Na tleh ležeči, ranjeni Turčin je sprožil samokres name, jaz pa sem mu brž upihnil luč življenja. Ko ga mrtvega še jedenkrat pogledam, vidim, da ima ob pasu lepo pipo privezano, vzamem si jo v spomin, on je tako ni več potreboval. Pipa se mi je priljubila, vedno jo nosim s seboj, najraje kadim iz nje, čeprav me dostikrat ujezi, ko jo je treba pogostokrat prižigati. Vidite, gospod sodnik, ko sem včeraj gospodu Trdini vino pripeljal, sva pila za „likof“ marsikateri liter in potem še šentjanževca, a to je bilo preveč. Omahovaje sem se poslovil od gospoda. Konje sem bil že prej pri njem dejal v hlev, sam pa sem si hotel na planem glavo malo razvedriti, a ni šlo; grem čez Penětovo dvorišče in ležem v svislí, ki so bile odprte. Zaspati nisem mogel precej, zato si zažgem pipo. Preklicana pipa, kadar bi prav rad kadil, neče goreti, kadar pa ne bi bilo treba kaditi, pa gori, kakor tristotisoč turkov. Zaspal sem, nakrat se probudim, ker mi je gorel rokav in sem si roko ne malo opekel. V prvem strahu, ko vidim, da svislí goré, zbežim, za malo časa se pa vrnem in pomagam gasiti, kar se dá.

Sodnik. Vi ste torej požigalec. Strogo po zakonu se bode ravnalo proti Vam. Kot gospodar bi morali vedeti, da se v svislíh ne sme kaditi.

Tone. Vinjen sem bil, nisem vedel, kaj delam. Poravnati pa le hočem škodo, katero sem nevedé pouzročil.

Sodnik. Tako se bomo pa lahko sporazumeli. Možje bodo cenili škodo in Vi nimate potem drugih sitnostij, kakor da plačate, kar znese.

Tone. Par stotakov sem danes dobil za vino, rad bi kmalu vse opravil, ker se mi mudi domov.

Sodnik. Tukaj je gospodar Penè, do sedaj se je govorilo, da si je sam zažgal, (k Penètu) sedaj, ko se je reč razjasnila, ste lahko tudi Vi potolaženi. Še nekaj Vam moram reči, pridne otroke imate; pri meni so bili malo prej. Vsi trije so prosili, da bi jih zaprl namesto Vas. Samo to jih še naučite, da ž lažjo si ne smemo pomagati iz zadrege.

Penè. Moji otroci, saj so pa tudi jedino moje veselje, kar ga imam še na svetu!

Tone. Penè, odpustite mi strah in žalost, ki ste ju zaradi mene prebili, kar je pa škode, rad vse poravnam. Denar, ki sem ga dobil za vino, pustim tukaj pri gospodu sodniku; če kaj manjka, pa še dopošljem. Tristotisoč turkov, toliko vina sem pripeljal, denarja pa nič domov ne ponesem! Vsega tega je pa le ta pipa kriva, jaz ne toliko, o ne, le pipa, ta preklicana pipa in ta grdi tabak!

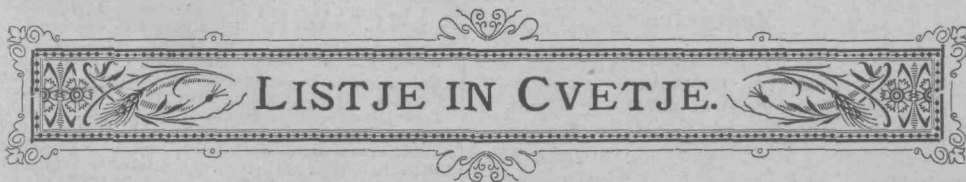

Popotnikov blagoslov.

Bog naj čuva te in brani,
Gostoljubna hiša, vedno,
Z blagoslovom naj te hrani,
V tebi božji mir počiva!
Naj se te ogiblje strela,
Izpodnebna zažigalka,
Smrt ti prizanašaj bela,
V te nesreča vrât ne najdi;
Naj te revščina ne vidi,
Skrb, nadloga prizanese!
Vsa nesreča mimo idi,
Vse trpljenje, vsaka stiska;

Dobra sreča naj vas spremlja,
Ki prebivate v tej hiši;
Mila naj vam bode zemlja,
In nebo vam blagor rōsi,
Naj doma bo, naj v tujini,
Naj na morju, naj v gorovju,
Ali v krogu pri družini,
Naj vas čuva božji angelj!
Naj vam to nebo poplača,
Ker sprejeli ste pod streho
Svojo tujega berača,
Že na zemlji in v nebesih!

Slavko.

Iz zaklada naših pregovorov.

8. Kakor si postelješ, tako boš pa ležal.

„Hvala Bogu za sladko spanje!“ tako bi moral vsak človek s hvaležnim srcem vzdihniti vsako jutro, zakaj zdravo spanje je neprecenljiva dobrota božja. Za ohranjenje življenja nam je počitek tako potreben, kakor jed in pijača. Zato zdravniki bolnika ne povprašujejo samo o tem, kako mu tekne jed, marveč tudi o tem, kako je spal.

Ni se nam torej čuditi, da so se od nekdanj ljudje prizadevali za to, kako bi si olajšali spanje, in dobra spalnica je pri hiši jednaka dobrota kakor kuhinja ter dobra postelja jednako potrebna kakor dobro ognjišče. Koliko rečij bi lažje pogrešali nego

spanja! Saj je že v naših srečnih detinskih letih imela posteljica največjo ulogo: kolikrat so nam jo tako ljubeznivo porahljali naša ljuba mamica! Saj je za vsakega človeka imeniten celó oni kraj, kjer je tekla njegova zibelka!

Vse to: prirediti si zdravo spalnico, v njej dobro zrahljano snažno postelj z zadostno odejo, mehko blazinico — se pravi: dobro si postlati. Če je pa dobro postlano, se samo ob sebi razume, da človek tudi lahko spi, ako je zdrav in sicer reden.

Pregovor nam sicer imenuje le jedno ugodnost našega življenja, a v podobenski obliki izraža s tem tudi še vse druge ter nas opominja, da si moramo sami pravočasno preskrbeti vsega potrebnega, kar zahteva mirno in srečno življenje.

Po tem pojasnilu si bomo določili dvoje. Za sedanje srečno življenje je za postiljanje zlasti odločilna mladostna doba; a za sladki počitek v večnosti pa odločuje vse naše zemeljsko potovanje. Bog je dal človeku prostost, da si lahko tako postilja, kakor hoče, — dobro, ali slabo; a druga polovica se pa ne dá več prebrati, marveč ostane pribito na veke: tako boš ležal! Ako si si dobro postlal, boš miren in srečen v življenju in po smrti; ako si si pa slabo postlal, boš nesrečen tu in tam! Kako pa se dobro postilja, nas uči naša najboljša mati, sv. katoliška cerkev. Kakor za vzgled izmej vsega dotičnega nauka nam neki drug pregovor omenja: „Mirna vest je najboljša blazinica.“

Nasveti.

I.

Bogú najljubša je daritev
Človeka vernega molitev,
Zató se v duhu k Njemu dvigaj
In v dar srečú Mu svoje vžigaj.

II.

Ko v širni svet se boš napotil
In dela resnega se lotil,
Naj vedno diči te poštenje;
Sladilo to ti bo življenje.

III.

V besedah tvojih vseh vodnica
Naj vedno bodé ti resnica,
Ki kaže nam še lepše lice,
Ko zremo v spremstvu jo pravice.

Ciril Vuga.

Zastavica.

Ako me bereš naprej,
Mož sem potpežljiv;
Beri me zopet nazaj,
Mnogim sem pogubljev.

Ivan Vr.

Rebus.

(Priobčil „Internus.“)

B 100 m² **b** 100 m² a

(Rešitev in imena rešilcev v prih. listu.)

„Vrtec“ izhaja 1. dné vsacega meseca in stoji s prilogo vred za vse leto 5 K 20 h, za pol leta 2 K 60 h. — Uredništvo in upravnništvo sv. Petra cesta št. 76, v Ljubljani.

Izdaje društvo „Pripravniški dom“. — Urejuje Ant. Kržiš. — Tiska Katoliška Tiskarna v Ljubljani.

Rešitev „Rebusa“ v 7. številki:

Kri ni voda.

Prav so rešili: Marinič Fr. in Ornik Fr., učenca pri Sv. Duhu v Halozah; Gantar Ivanka in Anica, učenki na Catežu ob Savi.

Raztolmačenje skrivnostnega napisa v 7. št.:

O kresi se dan obesi.

Prav so raztolmačili: Prazen Alojzij, učenec v kavarni Albert, Prosenc Ivan, učenec pri g. A. Peršetu v Ljubljani; Lebar Micika, Lojzka in Angelika v Križevcih na Štajerskem.

Rešitev zastavice v 7. številki:

Zrak — rak.

Prav so rešili: Kastreuz Robert, prvošolec v Ljubljani; Prazen Al., učenec v kavarni Albert in Prosenc Ivan, učenec pri g. A. Peršetu v Ljubljani; Tomše Ana, učenka III. razreda na Dunaju; Marinič Fr., Ornik Fr., učenca pri Sv. Duhu v Halozah; Lebar Micika, Lojzka in Angelika v Križevcih na Štajerskem.

Vse tri so prav rešili: Lovšin I., šestšolec v Ribnici; Gomilšak Antonija, učenka višje dekliske šole v Ljubljani; Slamberger Inka in Nuša, učenki v Kranju; Likozar Konrad, Tonček in Ana, učen. v Preserji; Kaligar Minka, Ravnih Zvezd., Omejc Pavla, Sajovic Hani, Rihar Pavlinka, Kappus Franica, Nally Tinca, Modic Josipina, Tavželj Ivanka, Kalin Minka, Močnik Minka, Praprotnik Ivanka, Tavčar Zinka, Svetišč Malči, Pakiz Mimi, Miglavč Tiška, Franko Julka, Huth Ančka, Jurjavčič Mici, Arženšek Mici, Rajt Mici, goj. pri č. gg. uršulinkah v Ljubljani; Strozer Konrad, Šmajš Miha, Ceremošnik Jožef, uč. II. r. v Braslovčah; Wohinz Fani in Janez v Kresnicah; Žargi Mar., učenka IV. razreda v Kamniku; Trafenik Neža in Florijan pri Sv. Florijanu pri Rogatecu; Mimi Kantova, poštna upravitelj. na Dobrovi; Omladič Filip, Korun Jan., Čilenšek Jan., Rojnik Avgust, Koročec Ant., Baš Pavel, Špern Konrad, Rovšnik Fr., Cizej Anton in Vinc., Matko Alojzij, Brinovec Vinc., Perger Fr. in Miha, Novak Anton, Pečevnik Avg., Korun Karol, Travnar Kar., Prislán Blaž, Plaskan Ivan, Grabnar Jern., Čilenšek Iv. in Jože, Lešnik Jan., Kraševac Jan., Grah Ant. in Ferd., učen. II. razr. v Braslovčah; Zalaznik Mici in Franica iz Polh. Gradca; Taršič Vinko iz Ravní pri Sv. Duhu.